

Hergár Eszter - Sz. Pap Judit

Pénzügyi élet-leckék

Annak ellenére, hogy az elmúlt években a családok anyagi helyzete jelentősen javult hazánkban, a pénzügyi tartalékok nem nőttek, és a váratlan helyzetek — így például a nagyobb összegű váratlan kiadások — kezelésében sem történt előrelépés. A pénzügyi ismeretek oktatása az elmúlt években figyemreméltó teret kapott az iskolákban, mégis komolyabb változásokra csak hosszabb távon számíthatunk. Érdemi javulás csak akkor várható, ha a különböző pénzügyi ismeretterjesztő programok összehangoltak és jól célzottak.

Társadalmi és egyéni jelentősége miatt az elmúlt években - részben a nemzetközi pénzügyi válság hatására - számos országban, köztük Magyarországon is előtérbe került a pénzügyi tudatosság fejlesztésének kérdése. Komolyabb változásokra csak hosszabb távon számíthatunk, és érdemi javulás csak akkor várható, ha a különböző pénzügyi ismeretterjesztő programok építkező jellegűek, összehangoltak és jól célzottak. Egy terápia akkor lehet sikeres, ha jó diagnózison alapul. Ezért a Magyar Nemzeti Bank szakmai és anyagi támogatásával működő Pénziránytű Alapítvány rendszeresen végez Magyarországon kutatásokat, méréseket, melyek fontos támpontot jelentenek az Alapítvány pénzügyi edukációs programjainak továbbfejlesztéséhez.

Irreális elvárások

Az Alapítvány megbízásából 2010-ben, 2015-ben és tavaly készült, OECD módszerrel használó, átfogó kutatások is megerősítették azt az általános vélekedést, hogy a felnőttek és a diákok pénzügyi ismeretei hiányosak. A leginkább figyelemre méltó eredmény azonban az volt, hogy a magyar lakosság nemzetközi összehasonlításban, különösen a tudatos pénzügyi viselkedést mérő mutatók esetében van komoly lemaradásban. Ráadásul ezekben az elmúlt 8 évben – a javuló életszínvonal ellenére - előrelépés helyett épp romló tendencia rajzolódott ki. Az alapvető pénzügyi ismeretek hiánya mellett a legkritikusabb területet az ismeretek gyakorlati alkalmazása jelenti. Mindez megnyilvánul abban is, hogy csak minden ötödik család készít költségvetést, kevesen takarítanak meg rendszeresen, és tízből csak négy felnőttnek vannak pénzügyi tervei, céljai. Annak ellenére, hogy az elmúlt években a családok anyagi helyzete

általánosan és jelentősen javult, a pénzügyi tartalékok nem nőttek, és a váratlan helyzetek — így például a fő jövedelemforrás kiesése, nagyobb összegű váratlan kiadások — kezelésében sem történt előrelépés. Hasonló eredményeket hoztak a kereskedelmi bankok felmérései is, amelyek kimutatták, hogy egyre többen tartják párnacihában a pénzüket, és a megtakarítások hozamával kapcsolatban sok az irreális elvárás. Általánosan jellemző, hogy sokan vannak olyanok, akik bár felismerik a megtakarítások fontosságát, mégsem tesznek érte.

Hiányzik az előremutató családi minta

Mindezek a kutatási eredmények fontos megerősítést jelentettek a Pénziránytű Alapítvány számára. Egyrészt abban, hogy a családok jelentős része nem képes megfelelő mintát adni a gyermekeknek az életminőséget jelentősen befolyásoló pénzügyi kérdésekben. Ezért a fiatalok pénzügyi-gazdasági nevelésében elengedhetetlen lenne, hogy a pénzügyi ismeretátadás és szemléletformálás valamennyi iskolában, több tantárgy szerves részeként (pl. matematika, társadalomismeret stb.) és önálló témaként is megjelenjen. Másrészt a pénzügyi oktatás elősorban gyakorlatorientált programokon, kisebb-nagyobb „pénzügyi élet-leckéken”, mindennapi pénzügyi helyzetek, döntések szimulálásán keresztül lehet eredményes.

Ez a megközelítés szerencsére következetesen jelen van az oktatási tartalomfejlesztésben: az Alapítvány 7-10. évfolyamos diákoknak szóló, pénzügyi-gazdasági tankönyvei és munkafüzetei („*Iránytű a pénzügyekhez*” és „*Küldetések a pénz világában*”) a hétköznapi életből ismert gyakorlati problémák, „esettanulmányok”, „küldetések” felől indulva mutatják be a mindennapi pénzügyek és a gazdaság működésének fontosabb összefüggéseit. Így a diákok tapasztalati úton szerezhetnek ismereteket, valamint a feladatok megoldásán keresztül rögtön ki is próbálhatják azok alkalmazását. A konkrét élethelyzetekhez igazodó, a diákok számára is gyakran ismerős pénzügyi helyzetek „megélése” és megoldása lehetővé teszi, hogy ezeken az életleckéken keresztül ismerjék meg a legfontosabb fogalmakat, összefüggéseket és döntési szempontokat. Ilyenek például, amikor a váratlanul elromlott helyett új mosógépet kellene venni, vagy az egyik testvér a tanulmányai miatt kollégiumba kerül, és bankszámlát szeretne nyitni neki a család.

Pénzügyi ismeretek a matematikában

Hasonlóan fontos pozitív elmozdulás, hogy a pénzügyek a matematika oktatásba is kezdenek beépülni: a közelmúltban készült el a 9-12. évfolyamosoknak szóló, „*Számoljunk a befektetésekkel!*” című, gyakorlatorientált pénzügyi-matematikai feladatokat tartalmazó alapítványi kiadvány, mely a mindennapokban velünk élő pénzügyi matematikát ötvözi az élményalapú tanulással és az innovatív, digitális megoldásokkal. A kiadvány lapjain QR kódok segítségével többek között aktuális piaci árfolyamok, animációk és tájékoztató kisfilmek nyithatók meg. Eközben megismerhetjük, melyik kamatozási forma lenne számunkra a legkedvezőbb, mire érdemes figyelni, ha devizába fektetünk, és mivel kalkuláljunk részvénybefektetés előtt. A korszerű pénzügyi oktatási tartalmak tárháza azokkal az 5-8. osztályosoknak készült új matematika munkafüzetekkel is gyarapodott, melyek az Eszterházy Károly Egyetem Oktatásfejlesztő Intézetével történt szakmai együttműködés keretében jöttek létre. Az új munkafüzetekben a napi élethez kapcsolódó, gyakorlatias pénzügyi feladatokat tartalmazó „Mindennapi pénzügyek” című önálló fejezet is helyet kapott.

Élményalapú oktatás a középpontban

Több olyan pénzügyi tudatosságot fejlesztő program is zajlik ma hazánkban, amelyek szintén élményalapúak, és a tapasztalati úton történő ismeretszerzést szolgálják. A Budapesti Értéktőzsde és a Pénziránytű Alapítvány „Részvényfutam” nevű tőzsdejátéka virtuális tőkével, de valós piaci környezetben teszi lehetővé a tőzsdei kereskedést. Érdekes adat, hogy míg az idén a játék 5 hetes időtartama alatt a BUX index mintegy 1,66 százalékkal emelkedett, addig a középiskolás játékosok átlagos portfóliónövekedése meghaladta az 2 százalékot. Az első tíz diák nem kevesebb, mint 13 százalékos hozamot ért el!

Hasonlóan ígéretes a Készpénzkímélő iskolák pilot program, mely a 2018/2019-es tanévben valósult meg 14 Pénziránytű iskolahálózati tag középiskolában, a Pénzügyminisztérium, a Pénziránytű Alapítvány és a Mastercard kezdeményezésére. Célja, hogy az iskolai élethez kapcsolódó fizetéseknel a készpénzes befizetések mellett az elektronikus fizetési módok is megjelenjenek, és ezeket a lehetőségeket – részben az iskolában zajló oktató, pénzügyi ismeretterjesztő és felvilágosító programoknak is köszönhetően – egyre több diák, pedagógus és szülő használja. Bár a program még nem zárult le, az online visszamérés alapján számos biztató eredmény mutatkozik. A kezdeményezés tapasztalatai alapján a sikeres megoldások – így például a POS terminálok telepítése a középiskolai büfékbe és egyéb fizetési pontokra - 2019

szeptemberétől várhatóan több száz középiskolában megjelennek, és ezzel újabb gyakorlati terep nyílik a pénzügyi szemléletformálás előtt.

„Szerkesztett formában megjelent a Növekedés.hu oldalon 2019. június 26-án.”